

Het diner

Zwg door Cees
Zeker Weten Goed
24 April 2018

✓ Zeker Weten Goed

Auteur	Herman Koch
Genre	Psychologische roman
Eerste uitgave	2009
Uitgever	Anthos
Pagina's	300

Feitelijke gegevens

- 1e druk, 2009
- 300 pagina's
- Uitgeverij: Anthos

Flaptekst

Twee echtparen gaan een avond uit eten in een restaurant. Ze praten over alledaagse dingen, dingen waar mensen tijdens etentjes over praten: werk, de laatste films, de oorlog in Irak, vakantieplannen, et cetera. Maar ondertussen vermijden ze waar ze het eigenlijk over moeten hebben: hun kinderen.

De twee vijftienjarige zoons van beide echtparen, Michel en Rick, hebben samen iets uitgehaald wat hun toekomst kan verwoesten. Tot dusver zijn alleen vage beelden van de twee in Opsporing verzocht vertoond en zit het onderzoek naar hun identiteit vast. Maar hoe lang nog? Twee mannen, twee vrouwen, twee zoons – wie durft een beslissing te nemen over de toekomst van zijn eigen kind? Wat het nog ingewikkelder maakt is dat de vader van een van de jongens de beoogde nieuwe minister-president van Nederland is.

Het diner is de weergaloze en ambitieuze nieuwe roman van Herman Koch, waarin de vraag centraal staat in hoeverre je als ouder verantwoordelijk bent voor de daden van je eigen kind. In soepel proza schotelt Koch de lezer een bloedstollend verhaal voor dat zich binnen de tijdsspanne van een avond voltrekt. Een roman met de tragiek van de film Festen – heel menselijk en onafwendbaar op het noodlot afstevenend.

Eerste zin

We gingen eten in het restaurant. Ik ga niet zeggen welk restaurant, want dan zit er het de volgende keer waarschijnlijk vol met mensen die komen kijken of wij er ook weer zitten.

Samenvatting

Paul Lohman gaat op uitnodiging van zijn broer Serge Lohman (een bekend politicus van de oppositie, maar waarschijnlijk de gedoodverfde nieuwe minister-president bij de volgende verkiezingen) met zijn echtgenote Claire en

schoonzus Babette eten in een restaurant waarvan Paul liever de naam niet bekend wil maken. Het zou de volgende keer maar andere bezoekers trekken. Hij gaat eerst met zijn vrouw Claire wat drinken in een naburig café. Daar vraagt ze hem of hij de laatste tijd iets aan hun zoon Michel (15) heeft gemerkt. Paul moet dan terugdenken aan het filmpje dat hij vlak voor ze weggingen op de mobiel van zijn zoon heeft gezien. Dat wekt spanning: er is blijkbaar in het verleden iets ergs gebeurd. Ze gaan samen naar het restaurant waar ze hebben afgesproken, want broer Serge wil iets met hen bespreken. Serge heeft het imago van de “doe-maar-gewoon-politicus,” maar ook dat blijkt een aangeleerde pose. Serge heeft ook een vijftienjarige zoon Rick en bovendien heeft hij een zoon uit Burkina Faso geadopteerd, wat zijn imago als politicus heeft verbeterd. Aan deze Beau ergert Paul zich flink. Ze drinken een aperitief: een roze champagne van maar liefst 10 € per glas. Paul ziet dat Babette betraande ogen heeft en hij vraagt zich af wat er is gebeurd voordat ze zijn weggegaan.

De beide paren bestellen een voorgerecht, dat ook al heel duur is. Paul ergert zich tijdens deze eerste fase aan van alles: de opzichtig acterende gerant met zijn culinaire praatjes over achterlijk kleine maar dure porties, de flauwe grappen die er verteld worden over films en racisme, de te dure chablis, de anekdote over het vakantiehuisje van Serge in de Dordogne, waar ze in het verleden een barbecue met andere Nederlanders organiseerden. Paul is van mening dat zijn broer en schoonzus “Frankrijkje speelden.” Hij wil even weg van tafel en gaat naar de wc waar hij een man in de pisbak naast hem ontmoet die aan hem vraagt of zijn dochter een foto zou mogen maken van de politicus. Paul denkt dat het wel mag. Wanneer hij terugkeert naar de tafel, ziet hij dat de vrouwen zijn weggegaan. Serge zegt voor de eerste keer dat ze over hun kinderen moeten praten.

De vrouwen zijn nog steeds niet terug, maar het hoofdgerecht wordt door de gerant opgediend. Serge wil alvast aan zijn tournedos beginnen: aan hem is eigenlijk het dure eten niet besteed. Paul gaat vervolgens de vrouwen zoeken en hij denkt daarbij terug aan het fotomoment met de dochter van de wc-man. Serge is één en al voorkomendheid tegenover de man (vanwege zijn politieke aspiraties) maar wanneer de man blijft “plakken”, wordt hij toch ongeduldig en wat onbeleefder. Hij doet dan net of hij mobiel wordt gebeld en breekt het gesprek af.

Dan gaat ineens ook een mobiel bij Paul af: het is die van Michel die hij per ongeluk in zijn zak heeft gestoken. Op het toilet bekijkt hij wie het is. Het is Michel zelf die zijn mobieltje mist en het graag wil terug hebben. Maar Paul bekijkt op het toilet nog een keer naar de mobiele video die erop staat en die hij al eerder die dag heeft gezien. Het is een opname van een zwerver die door Rick en vooral Michel is afgetuigd. Dat is weinig verheffend.

Daarna denkt hij ook terug aan wat er twee maanden geleden is gebeurd, toen de drie jongens geld uit de muur wilden halen. Er was een zwerfster die in het hokje van een pinautomaat lag toen de beide jongens geld wilden pinnen om te gaan stappen. Ze gooiden van alles uit enkele vuilniszakken naar de vrouw en op het laatst een lege jerrycan, waarin nog benzinedampen zaten. Een geworden aansteker doet de rest. De vrouw is verbrand. Het filmpje is op “Opsporing verzocht” geweest. De beelden zijn niet zo erg helder geweest, waardoor Rick en Michel (Beau had zich ervan gedistantieerd) niet zo goed te herkennen waren geweest. Toch had Paul hen toen al herkend, en zijn vrouw Claire heeft dat volgens hem niet gedaan. Ze was tijdens het programma weggelopen.

Hij heeft zijn zoon in principe in bescherming genomen en hij herinnert zich dan een fraaie flashback van een voorval met Michel. Die had met voetballen een ruit van een naburige fietsenhandelaar ingeschoten en toen hij met Michel wilde gaan betalen, was de man boos uitgevallen. Daarop had Paul een fietspomp gepakt en de man daarmee bedreigd. Toen was de handelaar bang geworden en Paul had tegen Michel gezegd dat het dreigen met de fietspomp een geheim tussen hen beiden moest blijven. Claire mocht niet weten wat er was gebeurd. Michel was toen acht jaar geweest en de schade was 200 gulden (Dan moet dat incident op zijn laatst in 2001 zijn voorgevallen) Wanneer hij het voicemailbericht op de telefoon afluistert, hoort hij dat er die avond iets zal gebeuren waarvan Claire wel op de hoogte is en hijzelf niet. Blijkbaar heeft Claire ook alles vanaf het begin geweten. Michel komt

inderdaad naar het restaurant fietsen waar Paul buiten op hem wacht.

Paul heeft de filmpjes van de brandende zwerfster recent op Internet nagekeken o.a. op You Tube en daar zijn nog meer beelden te zien geweest die met een mobiele telefoon zijn opgenomen. Zo is een sportschoen van Michel te zien: hij vreest nu dat de politie daderinformatie heeft achtergehouden.

Vader en zoon praten over het filmpje op You Tube . Het blijkt dat Michel wordt gechanteerd door Beau, die 3000 € wil hebben om te voorkomen dat hij hen zal aanklagen en de rest van videobeelden op Internet zal plaatsen.

Hij wordt even later toch betrappt door Claire en dan zegt Paul dat Michel 50 € kwam ophalen die hij ooit van hem had geleend. Ze gaan samen weer terug naar de dinertafel. Ze vertelt Paul dat ze het op de avond zelf al wist, omdat Michel haar gebeld had om te vragen wat hij moest doen.

Op dat moment wordt een nieuwe flashback ingebouwd. Paul is geschiedenisleraar geweest op een school voor voortgezet onderwijs. De naam van de school wil Paul liever niet noemen (vgl. de naam van het restaurant uit het hoofdstuk “Aperitief” en de naam van het ziekenhuis waarin Claire heeft gelegen later in dit hoofdstuk) Michel was toen nog vier jaar. Op een gegeven moment was Paul vreemde dingen gaan doen en onacceptabele dingen gaan verkondigen in de klas o.a. over oorlogsslachtoffers. Het was allemaal begonnen na een soloreisje naar Berlijn. Hij wordt door de rector op het matje geroepen die hem kapittelt. Hij wordt doorverwezen naar de schoolpsycholoog.

Die spreekt over een genetische afwijking en Paul is bang voor een tweede kind dat mogelijk zijn genetische eigenschappen zou kunnen erven.. Hij praat met Claire over een vruchtwaterpunctie, maar voordat dit alles zijn beslag krijgt, wordt Claire ziek en verdwijnt in het ziekenhuis. De naam van het ziekenhuis wil Paul niet noemen (zie zijn eerder commentaar op het restaurant en de school) evenals de ziekte waaraan Claire heeft geleden. Nadat Claire een tijdje in het ziekenhuis heeft gelegen, komen Babette en Serge bij hem op bezoek. Hij is net macaroni aan het koken voor hem en Michel. Babette en Serge vinden dat ze tijdelijk op Michel moeten passen (het blijkt dat Claire dit achter zijn rug heeft gevraagd) Paul wordt woedend (hij krijgt weer zo’n driftaanval) en slaat de pan met macaroni op het hoofd van Serge. Die valt gewond neer. Dat is het einde van het Hoofdgerecht, maar er is in dit deel heel wat informatie aan de lezer duidelijk gemaakt.

Tijdens het nagerecht gedraagt Babette zich onfatsoenlijk. Ze doet kleinerend tegenover de gerant over haar gekozen nagerecht en wil dat hij het weghaalt. Serge krijgt gevoelens van plaatsvervangende schaamte, want de andere gasten kijken naar hen. Paul en Claire vinden het voorval wel vermakelijk. Claire heeft tijdens het diner enkele keren gebeld met Michel, zodat hij een alibi voor die avond heeft. Ze vraagt Babette nadrukkelijk naar de tijd, waarop ze belt. Maar Michel is helemaal niet thuis: hij moet die avond immers een “karweitje” opknappen.

Eindelijk komt het hoge woord op tafel. Serge wil praten over de gebeurtenis met Rick en Michel. Hij zegt dat Rick eronder lijdt en dat mag niet gebeuren. Bekennen van het eigen rechter spelen van zijn zoon zal inhouden dat het met de politieke carrière van Serge gedaan is. Hij wil zich een dag later tijdens een persconferentie terugtrekken als lijsttrekker voor de verkiezingen en dat betekent ook dat Babette geen “first lady” zal worden. Ze roept daarom de hulp in van Claire en Paul om dat te voorkomen. Claire ziet problemen voor haar zoontje Michel met wie ze een meer dan goede band heeft (lijkt bijna oedipaal) wanneer ze zullen moeten bekennen. Ze wil Serge overhalen zich niet

terug te trekken. Dat heeft ze bovendien aan Babette beloofd, toen ze zojuist van tafel waren gegaan. Serge heeft echter alles al geregeld in het café waar Claire en Paul graag komen (zie begin) Hij is vastbesloten te stoppen in de politiek. Je zou kunnen stellen dat hij zich in dat opzicht integer opstelt.

In dit deel van het diner wordt begonnen met een flashback waarin Paul aangeeft dat Michel recent een werkstuk over de doodstraf had moeten maken voor school. Over zijn ideeën had hij met zijn vader gesproken: er was o.a. een gedachte in opgenomen over het eigen rechter mogen spelen bij niet te verbeteren misdadigers. De rector roept Paul op en er ontstaat een heftige discussie over dit onderwerp. Ineens slaan de stoppen bij Paul door en hij slaat de rector hard in diens gezicht. Dan opent hij het raam en zwaait naar Michel op het schoolplein. De loyaliteit tussen ouders is hier de rode draad in het verhaal.

Serge en Babette gaan alvast naar het café waar de persconferentie zal worden gehouden, want Serge moet nog een en ander regelen. Claire zegt dat hij Serge moet weerhouden een persconferentie te houden door hem in zijn gezicht te slaan of zijn arm te breken. Hij wil dat niet en dan zegt ze dat hij een tijdlang zijn pillen al niet meer neemt. Dan besluit Claire dat zij het zal doen. Wanneer zij weggaat, wacht Paul nog even. Niet lang daarna ziet hij politieauto's en ambulances rijden naar het bewuste café. Wanneer hij dichterbij komt, ziet hij dat Serge gewond geraakt is in zijn gezicht, dat Babette bij hem in de ambulance stapt en dat Claire wordt afgevoerd door de politie. Ze heeft een gebroken wijnglas in zijn gezicht geduwd.

Aan het begin van deze "epiloog" geeft Paul zijn mening over de vraag hoeveel fooi je aan een ober moet geven. Wanneer hij aan de ober vraagt om de rekening zegt deze dat de heer Lohman die al betaald heeft. Als fooi geeft Paul nu 450 € aan de gerant met de mededeling dat hij hem en zijn zoon nooit in de tuin van het restaurant heeft zien staan.

Dan volgt zijn opsomming van wat er is gebeurd. Serge heeft de verkiezingen niet gewonnen. Zijn steeds veranderende imago zal de oorzaak zijn geweest. Hij had zelfs een baard laten staan om zijn littekens in zijn gezicht te kunnen verbergen. Serge heeft geen aanklacht ingediend tegen Claire. Ook Beau was sinds die avond spoorloos verdwenen. Ze hadden nog lang naar hem gezocht. De media suggereren dat hij misschien naar zijn geboorteland is teruggegaan.

Maar Paul weet beter: op de avond van het diner was Michel thuisgekomen: hij zag er zelf enigszins beschadigd uit en had verteld dat de website van Men in Back waarop het filmpje was te zien geweest verwijderd was van het net en daarmee was ook Beau van het toneel verdwenen. Hij vertelt wat hij heeft gedaan aan zijn "Lieve pappa."

Op diezelfde avond even daarvoor was Paul erachter gekomen dat Claire voor de geboorte van Michel toch een vruchtwateronderzoek had ondergaan. Ze had de uitslag nooit tegen hem verteld. Op het formulier van het onderzoek had hij trouwens nog andere dingen gelezen. Was hij overigens wel de vader van Michel?

Personages

Paul Lohman

Paul Lohman is een ex-geschiedenis leraar die in het verleden een aantal keren flink uit zijn dak gegaan is als hij een woedeaanval kreeg. Hij is uit het onderwijs gegaan, maar hij heeft zijn gevoelens niet altijd onder controle. Zo heeft hij zijn broer eens een pan macaroni op de kop geslagen en hij heeft de rector van de school van Michel keihard in zijn gezicht geslagen. Hij slikt pillen voor zijn driftaanvallen. Hij doet redelijk cynisch over het restaurant waar ze

eten: kleine porties en grote prijzen. Sinds kort weet hij dankzij de televisie-uitzending bij "Opsporing verzocht" dat zijn zoon wordt gezocht voor een aanval op een junk/zwerfster. Maar hij staat altijd loyaal achter zijn kinderen. Hij weigert Serge over te halen om in de politiek te blijven.

Serge Lohman

Serge Lohman is de broer van Paul. Hij is een karikatuur van een politicus. Hij doet alles om het grote publiek te vriend te houden. De volgende keer zou hij de verkiezingen wel eens kunnen winnen en dan kan hij minister-president van Nederland kunnen zijn. Hij doet daarom graag voornaam in het openbaar: het eten in het dure restaurant bijvoorbeeld. Paul moet nog vaak terugdenken aan zijn jeugd toen Serge niet uitblonk door net gedrag. Hij boerde aan tafel omdat hij grote hoeveelheden cola dronk. Nu doet hij alsof hij een echte wijnkenner is. Tijdens dit diner begint hij aan zijn hoofdgerecht (de tournedos), terwijl er verder niemand aan tafel zit. Dat is niet echt volgens de etiquette. Hij ligt goed bij de vrouwen vanwege zijn openlijke charme.. Maar nu hij op de hoogte is van de misdaad van zijn zoon, wil hij zich in het openbaar terugtrekken als lijsttrekker voor de verkiezingen. Zijn vrouw wil dat hij blijft en heeft geprobeerd dat via Claire te bereiken. Maar hij gaat toch op weg om zijn aftreden bekend te maken, totdat hij door Claire het ziekenhuis in wordt geslagen. Je weet als lezer niet zeker of Serge wel oprecht zijn politieke carrière wil opgeven, want hij kan ontzettend goed acteren, hebben we gelezen. Dat zie je in de passage met de fan en de foto in het restaurant.

Babette Lohman

Babette Lohman is veel slimmer dan haar echtgenote Serge, vindt Paul. Ze heeft hem helemaal door. Ze doet heel sarcastisch over zijn manier van doen (bijvoorbeeld over zijn plotselinge hobby van wijnkenner). Maar aan het einde van de roman wil ze liever niet dat Serge zij terugtreden als lijsttrekker bekend maakt. Ze vindt het wel leuk om in de schijnwerpers te staan als de vrouw van Ze is flink van postuur; alles aan haar is groot, maar het is wel in proporties. Tijdens het nagerecht doet Babette heel arrogant tegen de gerant van het restaurant. Ze wil dat hij het terugneemt en maakt een beschamende scène.

Claire Lohman

Claire Lohman is, volgens de verteller, ook slimmer dan hij is. Ze is ook stiekem. Want op de avond van het diner weet zij al dat haar zoon iets gaat uithalen, wat niet door de beugel kan. Ze heeft echter niets aan Paul verteld. Al eerder in haar huwelijk heeft ze informatie achtergehouden bijv. over de vruchtwaterpunctie in het verleden. Ze heeft natuurlijk willen weten of hij een genetische afwijking had. Maar dat kan ook meteen betekenen dat Michel niet de biologische zoon van Paul is.

Quotes

"...je wilt uiteraard je kind verdedigen, je komt voor je kind op , maar je moet dat niet al te krachtig doen en al helemaal niet welbespraakt- je moet ze niet klemzetten."

"Druiven", zei de gerant. Zijn pink bevond zich op minder dan een halve centimeter boven een minuscuul trosje ronde vruchtjes waarvan ik eerst had gedacht dat het bessen waren:..."

Thematiek

Goed en kwaad

In deze uitstekende roman van Herman Koch staat het dilemma van ouders centraal waarin die kunnen komen te verkeren wanneer hun kinderen onheil veroorzaken. Michel en Rick hebben in een bui van onbezonnenheid een

zwerfster gedood. De dood van de vrouw vergoelijken ze doordat ze zo 'stok' en daarmee eigenlijk om haar dood had gevraagd. Bovendien konden ze niet weten dat er nog lege benzinedampen in de jerrycan zaten. Hoever mogen ouders gaan in de bescherming van hun kinderen, wanneer die een misdaad hebben gepleegd? Met dat probleem worstelen de vier ouders die bovendien nog een familieband met elkaar hebben. Het meest ligt de nadruk op de ouders van Michel, die een bijna oedipale band met zijn moeder heeft. Misschien (suggereert de verteller) is hij geen biologische zoon van Paul (het verslag van het vruchtwateronderzoek) Toch blijkt ook Paul volledig op de hoogte zijn van wat Michel heeft uitgespookt: het filmpje op YouTube laat daarover geen misverstanden bestaan. Het liefst stopt Paul alles in de doofpot net als zijn vrouw Claire. Vandaar dat de flashbacks met de fietshandelaar en met de rector op school nuttig zijn omdat ze de kern van de thematiek aangeven. Uit de discussie van Paul met de rector is het volgende citaat op blz. 262/263 : Ik stond voor het dilemma waarvoor iedere ouders zich vroeg of laat geplaatst ziet: je wilt uiteraard je kind verdedigen, je komt voor je kind op , maar je moet dat niet al te krachtig doen en al helemaal niet welbespraakt- je moet ze niet klemzetten. De onderwijzers en docenten zullen je laten uitspreken, maar daarna wraak nemen op je kind. "Het Diner" is een boeiende roman over loyaliteit van ouders ten opzichte van hun kind, verzwegen familiegeheimen, zinloos geweld, eigenaardige liefdesrelaties, eigenbelang, veinzen. Voeg daarbij de luchtige toon waarin Herman Koch zijn mening geeft over de gebakken lucht van het zoveel-sterren-restaurant en een eerste heerlijke roman wordt smakelijk aan de lezer geserveerd..

Motieven

Familiegeheim

Van de vier ouders is misschien Serge nog de betrouwbaarste. Hij wil zich namelijk uit de politiek terugtrekken, waardoor zijn zoon kan bekennen. Alleen weet je niet zeker wat hem diep van binnen beweegt, omdat je namelijk van de verteller te horen hebt gekregen dat Serge een perfecte toneelspeler is in de publieke ruimte. De scène met de man die in het restaurant een foto van de a.s. minister-president wil maken, is daarbij illustratief. Babette wil niet dat hij opgeeft, zodat zij de kans misloopt om "de vrouw van" te worden. Claire en Paul denken vooral aan de toekomstige belangen van Michel. Aardig is ook nog dat het stel Claire en Paul geheimen voor elkaar hebben. Zo heeft Claire achter zijn rug om gevraagd aan Babette of ze tijdens haar ziekte Michel willen weghalen bij Paul. Ook hebben ze hun kennis over het zwerfster-incident voor elkaar verzwegen en op de avond van het diner komt Paul er ook nog achter dat Claire voor de geboorte van Michel ook een vruchtwateronderzoek heeft laten doen en ze al op de hoogte was dat ze een zoon kregen. Het veinzen (hier in alle vier personages naar voren gebracht) is een vaker voorkomend motief in het werk van Herman Koch. Als laatste tik voor de lezer zegt Paul nog dat hij iets in het verslag heeft gelezen wat hij niet wil vertellen, daarbij suggererend dat Michel zijn biologische zoon wel eens niet zou kunnen zijn. Het andere familiegeheim(de verdwijning van de geadopteerde Beau, waarin Michel zeker de hand heeft gehad en waarvan zijn moeder vooraf en zijn vader na afloop op de hoogte zijn geweest) wordt in de familie doodgezwegen.

Motto

Het motto is afkomstig uit het filmscript van "Reservoir Dogs" (1992) van de regisseur Quentin Tarantino. Het is een dialoog tussen twee personages:

Nice Guy Eddy : "C'mon throw in a buck"

Mr.Pink : "Uh-huh. I don't tip"

Nice guy Eddy: "Whatdaya mean, you don't tip?"

Mr. Pink: I don't believe in it. "

Trivia

Het verhaal in de roman "Het diner" is gebaseerd op de werkelijk gebeurde moord op een dakloze vrouw in Barcelona. In december 2005 werd de zwerfster María del Rosario Endrinal Petit door drie jongens uit een fatsoenlijk milieu in het portaal van een bank mishandeld en daarna in brand gestoken. De mishandeling werd vastgelegd door de beveiligingscamera's van de bank en de schokkende beelden werden destijds op de Spaanse televisie vertoond. Ze staan nog steeds op YouTube. De twee jongens werden vervolgens opgepakt en in 2008 veroordeeld tot 17 jaar gevangenisstraf.

Van het boek zijn ondertussen een toneelstuk (Het Diner, 2012) en een film (Het Diner, 2013) verschenen.

Titelverklaring

Het gehele verhaal speelt zich af tijdens een diner waarbij twee broers met hun echtgenoten een afspraak moeten maken over een kwestie waarbij hun kinderen zijn betrokken.

Structuur & perspectief

Structuur

De roman heeft een opzet in hoofdstukken die in relatie worden gezet met het opdienen van een vijfgangendiner in een duur restaurant. De delen waarin de roman is verdeeld, verwijzen naar de onderdelen van zo'n diner, nl.:

- Aperitief (ho 1-7)
- Voorgerecht (ho 8-15)
- Hoofdgerecht (ho 16-35)
- Nagerecht (ho 36-39)
- Digestief (ho 40- 45)

Daarna is er een soort epiloog die ook ruim na de dag van het diner wordt verteld. Dit hoofdstuk heet "De fooi." (ho 46)

Doordat de maaltijd uit vijfgangen bestaat denk je bij de structuur automatisch aan de opbouw van een klassieke tragedie met de klassieke indeling van een expositie, intrige, climax (het hoofdgerecht) catastrofe (de ondergang van Serge) en de peripetie. Het hoofdstuk "Fooi" doet dienst als epiloog, waarin Paul na een aantal maanden de boel voor de lezer op een rijtje zet.

Bovendien kun je in de roman ook de drie Aristotelianse eenheden herkennen:

- de eenheid van tijd (alles moet binnen 24 uur worden afgehandeld) In de vijf hoofdstukken is er sprake van een vertelde tijd van enkele uren.
- de eenheid van plaats: er zijn geen decorwisselingen: alles speelt zich af in het restaurant
- eenheid van handeling: één thema staat centraal: hier de loyaliteit van ouders tegenover hun kinderen.

De structuur van deze roman is bijzonder hecht. Paul Lohman kondigt iets in een onbelangrijke passage aan in een hoofdstuk en je weet dan dat het element later zal worden ingevuld. De belangrijkste gebeurtenissen worden inderdaad in het hoofdstuk Hoofdgerecht verteld.

Deze manier van vertellen wekt veel spanning. Om de eenheid van tijd en plaats te kunnen handhaven, krijg je vanuit het perspectief van Paul te zien wat er in het verleden is gebeurd.

(de flashbacks over het inschieten van de ruit van de fietsenmaker en zijn woede, het incident met zijn zoon en diens

neef, zijn verleden als geschiedenisleraar en de ziekte van zijn vrouw) Door deze uitvoerige flashbacks in de hoofdstukken van het Hoofdgerecht wordt de chronologische volgorde drastisch doorbroken.

Perspectief

De verteller is Paul Lohman die in de ik-vorm het verhaal vertelt van een diner met zijn broer Serge Lohman (de gedoodverfde nieuwe minister-president bij de verkiezingen)

Hij is ex-leraar geschiedenis, maar een aantal jaren geleden doorgedraaid tijdens een les, waarna hij zich onder psychiatrische behandeling moest stellen en hij later op non-actief wordt gesteld. Hij heeft een genetische afwijking op het gebied van gedragsstoornissen.

Hij vertelt het verhaal in de o.v.t..

In een soort epiloog (Hoofdstuk "De fooi") vertelt hij dat de verkiezingen op niets zijn uitgelopen. Dan zijn we in de tijd al een paar maanden verder. Maar dan is hij juist een achteraf vertellende "ik"

Decor

Het is een actueel verhaal, hoewel uit de verhaalgegevens niet direct duidelijk wordt in welke maand en in welk jaar zich alles afspeelt. Maar in de tekst wordt enkele keren gesproken over George Bush als president van Amerika, de oorlog in Irak, de rekening in euro's. Je kunt dus aannemen dat het verhaal na 2004 speelt. Ook wordt de huidige minister-president op Jiskefetachtige wijze geschilderd waarbij de vergelijking met bekende politici aan de lezer wordt opgedrongen. Kortom, het is een actueel verhaal dat speelt in de tijd waarin het boek is uitgegeven.

De topografische plaats van handeling is een restaurant in Amsterdam. De plaats van handeling kunnen we afleiden uit de naam van het metrostation in de buurt waarvan de wandaad van de jongen plaatsvindt. (Slotervaart)

De symbolische plaats van plaats van handeling is een restaurant waarvan de verteller geheim wil houden waar het is, omdat er anders mensen naar toe zullen gaan om die reden. Het is een luxe restaurant en het grappige is dat Herman Koch een lichtvoetige ironische stijl gebruikt waarmee dit type restaurant ook een beetje te "kakken wordt gezet." Het beschrijven van de maaltijden, de overdreven uitleg van de gerant en vooral de belachelijke prijzen van het eten zijn een doorn in het oog van de verteller Paul Lohman en die kritiek steekt hij niet onder stoelen of banken. Het geeft de roman een ironische ondertoon bij dit moreel zware onderwerp.

Stijl

De stijl van Herman Koch is in deze roman geestig, ironisch en humoristisch. Zo krijgt de handelwijze van de Nederlandse politicus kritiek, maar zeker ook de keuken van een trendy restaurant, dat belachelijk hoge prijzen vraagt voor heel kleine porties voedsel.

Enkele voorbeelden van Kochs stijl.:

Maar voordat ik iets had kunnen zeggen, drong Serge zich naar voren, hij duwde zijn vrouw zowat op zij, terwijl hij mijn hand vastgreep en deze krachtig drukte. Vroeger had hij niet zo'n krachtige handdruk, maar de afgelopen jaren had hij zich aangeleerd dat hij " de mensen in het land: met een krachtige handdruk tegemoet moest treden- dat ze in elk geval nooit op een slap handje zouden stemmen. (blz. 38)

Vroeger thuis dronk hij uitsluitend cola, in grote hoeveelheden, tijdens het avondeten ging er met gemak een hele gezinsfles doorheen. Hij liet reusachtige boeren waarvoor hij soms van tafel werd gestuurd, boeren die tien seconden of nog langer duurden -als een rommelende ondergrondse donder kwamen ze van ergens diep onder in zijn maag naar boven- en die hem een zekere populariteit verschaften op het schoolplein: onder de jongens welteverstaan, hij wist toen al dat boeren en scheten meisjes afschrikten. (blz. 47)

'Ik zag het ongeduld op Serges gezicht, hij had honger zoals alleen Serge honger kon hebben, ik herkende de symptomen: de punt van zijn tong die over zijn bovenlip likte als de tong van een uitgehongerde hond in een tekenfilm, het handenwrijven dat in de ogen van een buitenstaander misschien nog voor een zich verkneukelend handenwrijven kon doorgaan, maar het beslist niet was. Mijn broer verkneukelde zich niet, er lag een tournedos op zijn bord, en die tournedos moest zo snel mogelijk naar binnen: hij moest nu (Nu!) eten.' (blz. 95)

Slotzin

Toen deed Michel een stap naar voren, hij sloeg zijn armen om me heen en drukte me tegen zich aan. "Lieve papa", zei hij.

Beoordeling

Zoals uit de bespreking hierboven blijkt, is "Het diner" een aanwinst in de Nederlandse literatuur. Herman Koch verdient er zijn literaire Michelin-ster mee. Bovendien is de roman door de fraai gebonden uitgave en de mooie bladspiegel heerlijk weg te lezen. Heel fraai is de ironische stijl van de verteller.

Het verhaal heeft bovendien een mooi opgebouwde structuur van het vijf gangen diner.

Amusementswaarde voor scholieren van havo en vwo een dikke 8.

Puntenwaardering op onze literatuurlijst: 3 punten.

Tip: combineer deze roman met de roman van PB Gronda (november 2011' `Onder vrienden` Ook deze mensen vertellen elkaar tijdens een maaltijd enkele verrassende geheimen. Ook de stijl van Gronda verdient het om gelezen te worden).

Recensies

"Na Het diner kan echt niemand meer ontkennen dat de lang springerig gebleven Herman Koch (1953) een volleerd en volwassen romancier is."

<http://www.vn.nl/Artikel-...-Koch.htm>

"Tijdens het lezen van Het diner wordt bovendien snel duidelijk dat sprake is van een plot, en dat is ook al niet zo'n literaire eigenschap van een roman."

<http://www.parool.nl/paro...ner.dhtml>

"Tegelijkertijd gebruikt Koch de herhaling om de spot te drijven met het naturalistische gegeven dat de erfelijkheid determinerend en alomvattend is."

<http://www.recensieweb.nl...daad.html>